

SOPRONI
EGYETEM |

BENEDEK ELEK
PEDAGÓGIAI
KAR

KÉPZŐK KÉPZÉSE

A 21. század iskolája

Varga László

Sopron, 2024. február 5.

MILYEN LEGYEN A 21. SZÁZAD ISKOLÁJA?

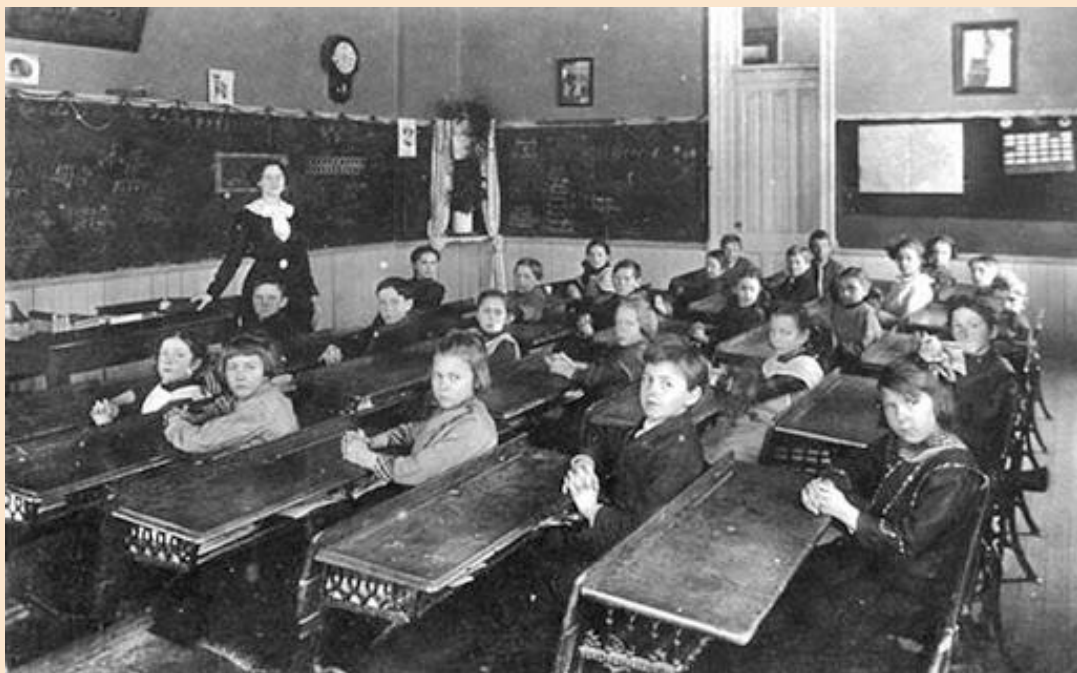

MI VÁLTOZOTT AZ ELMÚLT SZÁZ ÉVBEN? (REFORMPEDAGÓGIA)

Mi változott?

Az oktatás a korai 1900-as
években

Az oktatás 2020-ban

A 21. SZÁZADBAN AZOK AZ ORSZÁGOK LESZNEK SIKERESEK

- AMELYEK A PROCEDURÁLIS TUDÁSRA ÉPÍTENEK (KOMPETENCIÁK),
- JÖVŐNKET NEM AZ TUDJA BIZTOSÍTANI, HA ÖSSZESZERELŐ ÜZEMET CSINÁLUNK HAZÁNKBÓL, HANEM HA AZ EMBEREK VERSENYKÉPES TUDÁSRA TESZNEK SZERT.
- A 21. SZÁZAD KIHÍVÁSAIRA OLYAN ISKOLÁK TUDNAK FELKÉSZÍTENI, AMELYEK A **MEGSZERZETT TUDÁS ÉS KÉSZSÉGEK RUGALMAS ALKALMAZÁSÁRA** TANÍTANAK:
 - NYELVTUDÁST ÉS DIGITÁLIS KÉSZSÉGEKET FEJLESZTENEK,
 - VALAMINT MEGTANÍTANAK TANULNI, HOGY A TUDÁS KÉSŐBB IS KÖNNYEN MEGÚJÍTHATÓ ÉS FEJLESZTHETŐ LEGYEN.

EGY DIÁK MONDTA:

„AZ ISKOLA MÉG MINDIG OLYAN, MINTHA KÉT LÁBON JÁRÓ LEXIKONOKAT AKARNÁNAK FARAGNI BELŐLÜNK - PEDIG MÁR A MINDENNAPOKBAN IS ÉREZZÜK, HOGY VALÓJÁBAN NYELVTUDÁSRA ÉS DIGITÁLIS KÉSZSÉGEKRE LENNE SZÜKSÉGÜNK.”

Olyan modern iskolákat kell létrehozni, ahol a készségek fejlesztése, a kreativitás és a csapatmunka kerül előtérbe; nyitott iskolákat, ahol mindenki egyenlő eséllyel szerezhethet versenyképes tudást; és olyan iskolákat, ahol a helyi közösségek valódi beleszólást kapnak azok működtetésébe

A DIÁKOK IS MOTIVÁLTAK LEGYENEK EZEKNEK A FEJLESZTÉSÉRE.

Újabb kihívások

- A felsőoktatásban a **mesterséges intelligencia (MI)** és kibervédelem terén folyó képzések indítását kell ösztönözni.
- A 21. században egyre erőteljesebb igény a **pénzügyi tudatosság** növelése az iskolában. A pénzügyekben való eligazodás végső soron az állam érdekeit is szolgálja, hiszen kevesebb ember fog eladósodni, és nem kell annyi embernek igénybe vennie a segélyeket sem. Egyéni szinten pedig kisebb eséllyel kerülnek az emberek a pénzügyi csőd szélére, ha tisztában vannak a pénzügyi döntéseik következményeivel.
- A **vitakultúra fejlődését és az együttműködést** is ösztöni kell: ez az út vezet az aktív és felelős állampolgárság felé. Induljon párbeszéd az emberek között, és kulturált formában ki tudják fejezni a véleményüket egy-egy kérdésről.
- Az **álhírek világában**, ahol rengeteg információt kell feldolgoznunk rövid idő alatt, fontos, hogy ezeket minél kritikusabban kezeljük. Az iskolai foglalkozásokon hangsúlyosabbá tesszük ezt a megközelítést: médiatudatosság oktatását kiemelt feladatként kezeljük, és ösztönözzük, hogy a tanárok minél több kritikai gondolkodást fejlesztő foglalkozást tartsanak.

Nyitott iskolák

- Modern szemlélet mentén, életkornak megfelelően fontos a **szexuális nevelés**. Nem csak a nemi betegségeket és a fogamzásgátlást kell érinteni, hanem a pszichológiai, érzelmi kérdéseket is.
- Fontos, hogy az iskolák **biztonságos légkört** alakítsanak ki, ahol nincs helye a zaklatás semmilyen formájának. Az intézmények védőhálót és tanácsadást biztosíthassanak a bántalmazás, cyberbullying, zaklatás áldozatainak.
- A bántalmazással kapcsolatos **preventív programok**, melyek biztosítják, hogy minden iskolában elérhető legyen egy szakember, aki a prevenciós programok feltérképezéséért, tervezéséért és kézbentartásáért felel.
- A **zöldebb, fenntarthatóbb** Magyarország és Európa létrehozásához elengedhetetlen, hogy a szemléletmód hangsúlyosan megjelenjen az iskolában, ezért kiemelt hangsúlyt kell helyezni a fenntarthatósági kérdésekre.
- A **pszichológiai, életviteli, egészségügyi ismeretek** tanításával pedig a mindennapi élethez szükséges tudást, készségeket kapnak a diákok.

Boldogtalan tanórák helyett...

- A magyar oktatás továbbra sem képes lépést tartani a 21. századi változásokkal, a gyerekek idegrendszerének és életmódjának jelentős átalakulásával, az információs forradalommal, az interdiszciplinaritással.
- A változások a pedagógiát erősen megérintik, nem így a hivatalos oktatást, amelynek csődjét jelzi, hogy eluralkodik az oktatásban a biznisz. (BOLDOGSÁGÓRÁK!)
- Például a neuropedagógia (educational neuroscience) létrejöttében is nagy szerepet játszik, hogy a gyerekek idegrendszeri fejlődésének sajátosságaihoz nem illeszkedik az iskola, és egyre gyakoribbak a neurológiai alapú teljesítményzavarok, amely problémára rá is álltak a vállalkozók, de nagyon eltérő szakmaisággal.

Ne kísérletezzünk az iskolában

A hiénák és keselyűk mindig ott vannak, ahol pusztulás van, és az oktatás éppen oszladozik, tehát megjelenésük érthető, bár nem elfogadható.

A gyerekek agyával nem lehet kísérletezni az oktatási intézményben, OTT ***megbízható, szakszerűen alkalmazott, a gyermekek természetes fejlődéséhez és az adott kultúrához igazodó módszerekre van szükség.***

Gyógyír?

A pedagógusok is észlelik az oktatás problémáit, mint ahogyan sokan mások, és keresnek megoldásokat, módszereket, de minthogy a képzésük még most is csak a tananyag átadására készít fel, tanári kézikönyvre és tanmenetekre van szükségük.

Enélkül csak kevesen tudnak/mernek tanítani. A kiszolgáltatottság tehát többszörös:

A jelenlegi tanmenetek értelmetlenek, de tanmenet nélkül vagy saját tanmenetet kidolgozva nem taníthat a pedagógus. Ezért ha bárki gyógyírt ígér, tanári kézikönyvet és tanmenetet biztosít, az szabad utat kap a gyerekek agyához.

A hiányokra épülő szolgáltatások és tanórák

- Az oktatás fejlődésének elmaradása a rendkívüli technikai, tudományos, kulturális és társadalmi változás közepette súlyos feszültségeket okoz, és **az iskola egyelőre semmilyen választ nem tud adni ezekre a kihívásokra.**
- Egyre több kiváló, közepes és gyatra minőségű **magánkezdemenyezés épít a hiányok területeire a közoktatáson kívül:** például informatikai és fejlesztő foglalkozások, tehetséggondozó műhelyek.
- Sőt, nemcsak részterületekre, hanem **a teljes iskola pótlására is sokféle megoldás alakult ki:** otthontanulás, tanulócsoporthok, alapítványok. Pontosán meg nem határozható okból ez utóbbiakat az oktatásirányítás le akarja söpörni a szintérről, de ettől még ezek továbbra is fenn fognak maradni, mert hiányra épülnek.

Tanórákba szabdalt világ

- Kell a fejlesztés is, de amikor már az osztály fele fejlesztő órán van, egyértelmű, hogy fejlesztő tanításra van szükség, vagyis a fejlesztés is a tanítás része, beleértve a tehetséggondozást.
- Etika, igen, kell, sakk, persze, szuper gondolkodásfejlesztő. A lovaglás és a zsonglőrködés is fontos, de nehogy ezekre is külön tanórát tegyenek az órarendbe!
- Családi életre nevelés, egészséges életmód, pénzügyi ismeretek, csodás, ha bekerül az iskola témái közé, de ha minden fontos tanulnivalóra tanórát hozunk létre, lassan az iskola karikatúráját kapjuk.
- A **tanórákba szabdalt világ soha nem volt tökéletes**, de az írásbeliség korának szemléletében még megfelelt a tanítás számára, hiszen a tudomány is különálló kategóriákat alkotott. A 21. században azonban a tudományok is összefonódnak, az interdiszciplinaritás a pedagógiát is elérte. Csak az oktatást nem.

Boldogságórák

- Először azt gondolná az ember, hogy viccről van szó, de nem, valóban léteznek, és szintén egyre népszerűbbek a boldogságórák, hiszen a kitalálói adnak tanmenetet, tanári kézikönyvet, munkafüzetet, és képzést is, amelyen boldogan vesznek részt a boldogtalan iskolát megváltoztatni akaró pedagógusok.
- És persze a gyerekek is boldogok, amikor nem matematikát és történelmet kell tanulniuk, hanem eljátsszák, hogy boldogok, hogy hálásak, és elénekelhetik a bugyuta dalokat arról, hogy boldogok.
- A boldogságóra tehát virágzó biznysz. (Ha szponzorokon keresztül nyer anyagi támogatást, vagy közpénzt költ, és nem az áldozatok fizetik, akkor is biznysz.)
- Attól persze, hogy üzlet van egy oktatási módszerben, még nem káros. A baj akkor kezdődik, amikor a gyerekeket beáldozzák a biznisz oltárán, és a szakmaiság is megkérdőjelezhető.

A boldogságóra létével is jelzi, mekkora gond van az oktatással...

- Hiányra épít, és látszatsmegoldást ad, olyasmit tanít, ami nem tanítható, csak tanulható, és a tanítással a tanulást akadályozza.
- A gyerekek az általuk tapasztalthoz nem illő információkat tanulnak be. Ezeket majd fel is tudják mondani, akár egy boldogságfelmérésen is. Mégsem lesznek boldogok.
- Megterheli a pedagógusokat, akiknek egy újabb tanórára kell felkészülniük, miközben egyébként egészen új szemléletben kellene már tanítaniuk.
- A gyerekektől újabb órát vesz el, bár éppen az óraszámok drasztikus csökkentésére lenne szükség.
- A boldogságukért való felelősséget a gyerekekre és a pedagógusra teszi. (Miért nem boldog az a gyerek? Hiszen meg kellett tanulnia, hogyan kell boldognak lenni.)

Messziről jött ember...

- A mai magyar iskolából sok minden hiányzik, de legfőképpen a 21. századi szemlélet.
- Minthogy emiatt az iskola nem illik a gyerekekhez, ezért a tanulásból hiányzik az öröm is.
- Ha nem változik az iskola, elveszítjük a gyerekeket.
- Vagy az oktatás falja fel őket, vagy a biznissz, amely iskolán kívül és belül is egyre erőteljesebben nyomul.
- Jöhet a szociál-, pszicho-, kiber- és neuropedagógia együtt és külön-külön is, ha az iskolában nem örömalapú a tanulás, a gyerekek csak szenvednek az oktatástól, és máshol keresik a boldogságot.

Interdiszciplinaritás

Az oktatásban, mint minden más területen, szükség van a tudományok együttműködésére. Ez azt jelenti, hogy gyakran olyan témákkal kell foglalkoznunk, amelyeknek nem vagyunk szakértői. Az interdiszciplinaritás akkor hatékony és biztonságos, ha mások tudományával szemben elfogadók és óvatosak vagyunk. Az ismeretlen terepen könnyen a hókuszpókusz csapdájába eshetünk. Ugyanaz a leckénk, mint amit a gyerekeknek kell adnunk:

- ***nyitottság az új tapasztalatokra,***
- ***kritikai gondolkodás,***
- ***összefüggésekben való gondolkodás.***

Ne keverjük össze

- A pozitív pszichológia szemlélete is eltorzul, ha egy magazin stílusában alkalmazva összekeveredik a pozitív gondolkodással.
- A **pozitív pszichológia nem hirdeti a pozitív gondolkodást**, hanem az emberi pozitív működés tudományos tanulmányozásával foglalkozik, a lelki megküzdés pozitív formáit keresi, amelynek fontos része a helyzet elemzése, vagyis nem a rózsaszín szemüveg használatát, hanem a tiszta látást helyezi előtérbe.

Social pain

Az infokommunikációs társadalomban a korábbiaknál annnyival nagyobb a tét, amennyivel nagyobb információs, tudományos és technikai erők vesznek körül. A felelősség mindenkié, aki a gyerekek fejlődése közelében tevékenykedik.

Egyetlen dolgot tennék hozzá...

Volt-e nagyobb örömalapú tanulás egy falusi fiúnak annál, mint amikor focizni tanult? És nem volt-e ennek az örömalapú tanulásnak szenvedéses, nehéz, fájdalmas része? Hogyne lett volna.

És mégsem lehetett volna elverni bottal sem a pályáról.

Hogy mai példát is mondjak: Kicsöngetnek a hatodik óráról. "Gábor Bácsi! Ebéd után visszajöhetünk folytatni a rajzokat? Csak háromkor jön értünk a busz. (Hetedikes focista osztály.) Visszajöttek, folytatták, a végén megköszönték a lehetőséget. Mi volt az óra témája? Három iránypontos perspektíva.

Tisztázandó kérdések...

- *Érzelmi változások az online tér következtében*
- *Az agresszió és tehetetlenség érzésének kezelése az oktatásban*
- *Miben más a mai szülő?*
- *Miben más a mai gyerek?*
- *Ki / mi változott?*
- *Mi motivál?*

Mi motiválja a gyerekeket napjainkban? Ugyanaz, mint elődeiket, legfeljebb másfajta stílusban és formában

A hat kulcsszó ugyanúgy élő:

- **alkotás** (létrehozni valamit),
- **közösség** (együvé tartozás és védelemérzet),
- **kíváncsiság** (explorer szemlélet),
- **gyakorlati haszon** (a vegyes megítélésű minecraft játékkal igen jól modellezhető),
- **sikerélmény** (saját eredmény átélése) és
- **a kapcsolatok** (társ, szülő és ne feledjük: a pedagógus).

Placebo-hatás

A placebo-hatás a második világháború során történő felfedezése, majd későbbi kutatása vezetett el az interperszonális kapcsolatok jobb megértéséhez is.

Freund Tamás világhírű neurológus kutatásai is többek közt erre irányulnak, annak az effektusnak a vizsgálatára, hogy saját öngyógyító mechanizmusok indulnak meg az emberben a placebo-hatás eredményeképpen. Ha például bízik a tanár a diákban, akkor a diáknak is több önbizalma lesz. Ezek megjelennek fizikai, fiziológiai és – ami az oktatás szempontjából, de akár a pusztán társas érintkezés oldaláról fontos – értelmi-érzelmi téren egyaránt.

Az érzelmi folyamatok örökkévalóak, és az ezekre épített dolgok nem tudnak elavulni. Nagyon fontos szempont a lélek ápolása, mert az sokszor háttérbe szorult nem csak a múlt rendszerekben, de mostanság is.

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

